vvsg Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Advies bij het besluit van de Vlaamse Regering over de controle van het uittreksel uit het strafregister in het jeugdwerk

Datum agendering
16 september 2026

Dit document is bestemd voor
Bestuursorgaan

Doel agendapunt
Ter goedkeuring

Timing, urgentie
Adviesvraag bij het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering; inwerkingtreding voorzien op 1 januari 2027.
Deadline: 18 september 2026

Status advies
Nieuw advies

Gekoppelde strategische speerpunten uit VVSG-memorandum
Uitvoerbare regelgeving met minimale planlast voor lokale besturen; sterke lokale besturen als partner van verenigingen; veilige en toegankelijke leefomgeving voor kinderen en jongeren.

Verantwoordelijke medewerkers
Pieter Demyttenaere, stafmedewerker jeugd en sport

1. Samenvatting

Context en aanleiding
De Vlaamse Regering vraagt advies over een besluit dat uitvoering geeft aan het wijzigingsdecreet bij het decreet van 3 juni 2022 over de controle van het uittreksel uit het strafregister voor medewerkers die op structurele basis rechtstreeks contact hebben met minderjarigen. Het wijzigingsdecreet breidt de toepassing verder uit naar het jeugdwerk en voert onder meer een driejaarlijkse controle in.
Het besluit werkt voor het jeugdwerk twee onderdelen uit: de mogelijkheid om voor vrijwilligers jonger dan twintig jaar geen controle te moeten uitvoeren en de aanduiding van ‘derde organisaties’ die advies kunnen geven of de controle kunnen uitvoeren. Lokale besturen kunnen deze rol van derde organisatie opnemen.
De precieze uitwerking van de procedure zal gebeuren via een draaiboek dat wordt opgemaakt in samenwerking met de jeugdsector.

VVSG vzw • Bischoffsheimlaan 1-8 • 1000 Brussel • T +32 2 211 55 00
BIC GKCCBEBB • IBAN BE10 0910 1156 9604 • RPR Brussel BE 0451 857 573
info@vvsg.be • www.vvsg.be

Kern van het dossier
Lokale besturen kunnen terzake een driedubbele rol opnemen.
Ten eerste hebben zij een nabije, ondersteunende rol voor het lokale jeugdwerk, zowel op financieel, inhoudelijk als infrastructureel vlak. Daarnaast treden zij op als aanstellende organisatie voor vrijwilligers die zij zelf inzetten. Ten slotte kunnen lokale besturen als derde organisatie fungeren wanneer een jeugdwerkorganisatie ondersteuning nodig heeft bij de controle van het uittreksel of beoordeling van een niet-blanco uittreksel. De controle is een resultaatsverbintenis, de beoordeling een inspanningsverbintenis. Het gaat om een adviserende rol; de eindbeslissing blijft bij de aanstellende organisatie.

Voorwerp van de beslissing
VVSG ondersteunt de keuze voor een lichte en facultatieve regeling. De regelgeving laat ruimte om lokaal de meest organische weg te volgen: via een erkende koepelorganisatie binnen het jeugdwerk of via het lokaal bestuur wanneer dat lokaal logisch en haalbaar is. Dat sluit aan bij de praktijk waarin de jeugddienst vaak het meest nabije aanspreekpunt is voor lokale jeugdverenigingen, maar het mag geen automatische opdracht of structurele bijkomende taak voor elk lokaal bestuur worden.

Voorstel van advies aan het bestuursorgaan
VVSG adviseert positief over de richting van het besluit, op voorwaarde dat het facultatieve karakter van de rol van lokale besturen duidelijk behouden blijft en dat het draaiboek de rollen, verantwoordelijkheden, aansprakelijkheid, privacy waarborgen en praktische processtappen voldoende scherp omschrijft. VVSG vraagt daarnaast ook na de implementatie blijvende inhoudelijke en pedagogische ondersteuning bij de beoordeling, voor zowel aanstellende organisaties als derde organisaties. Los daarvan vraagt VVSG ondersteuning bij de uitbouw van een breder integriteitsbeleid. VVSG vraagt om betrokken te blijven bij de opmaak van dat draaiboek en vraagt om in de verdere uitvoering en evaluatie ook de mogelijkheid te onderzoeken om de leeftijdsgrens van twintig jaar, ruimer en sectoroverschrijdend toe te passen om lokale uniformiteit en minimale administratieve last te bevorderen. VVSG vraagt bovendien om het toepassingsgebied van artikel 3 van het besluit uit te breiden tot lokale besturen die jeugdwerk organiseren, zodat ook gemeentelijk jeugdwerk onder de uitzondering voor vrijwilligers jonger dan twintig jaar valt.
Dit advies werd besproken op het dagelijks bestuur op 2 september 2026.

2. Bijkomende informatie

2.1. Uitgebreidere context en situering

Het decreet van 3 juni 2022 verplicht bepaalde organisaties om bij de aanstelling van medewerkers die op structurele basis rechtstreeks contact hebben met minderjarigen een uittreksel uit het strafregister, model 596.2, te controleren. Het wijzigingsdecreet breidt de toepassing verder uit en voert onder meer een driejaarlijkse controle in. Het voorziet ook dat de Vlaamse Regering derde organisaties kan aanduiden waar aanstellende organisaties advies kunnen vragen of waaraan zij de controle kunnen laten uitvoeren.
Voor jeugdwerkorganisaties concretiseert het voorliggende besluit twee elementen. Ten eerste bepaalt het dat organisaties waarvan de hoofdactiviteit jeugdwerk is, geen controle

moeten uitvoeren voor vrijwilligers die bij hun aanstelling jonger zijn dan twintig jaar. Ten tweede worden erkende (bovenlokale) jeugdwerkorganisaties en lokale besturen aangeduid als mogelijke derde organisaties.

VVSG onderschrijft de doelstelling om kinderen en jongeren beter te beschermen tegen grensoverschrijdend gedrag. Tegelijk is het belangrijk dat de regelgeving uitvoerbaar blijft voor lokale jeugdverenigingen en lokale besturen. Een controle van het uittreksel uit het strafregister is een belangrijk instrument, maar blijft één onderdeel van een breder integriteitsbeleid. Het mag niet herleid worden tot een administratieve afvinklogica en mag evenmin een vals gevoel van veiligheid creëren. Ook voor de uitbouw van dat bredere integriteitsbeleid is blijvende inhoudelijke en pedagogische ondersteuning nodig.

2.2. Beoordeling door VVSG

VVSG beoordeelt het voorontwerp in hoofdzaak positief, met onderstaande aandachtspunten.

2.2.1. Behoud de lichte en facultatieve procedure

VVSG waardeert dat het besluit geen zware of centraal opgelegde procedure creëert. De mogelijkheid om advies in te winnen of de controle te laten uitvoeren door een derde organisatie kan nuttig zijn, zeker voor jeugdwerkorganisaties die zich onzeker voelen bij de beoordeling van een niet-blanco uittreksel of daarbij inhoudelijke en pedagogische ondersteuning nodig hebben. Van vrijwilligers in het jeugdwerk kan niet worden verwacht dat zij hiervoor zelf specialistische expertise opbouwen. Cruciaal is evenwel dat de jeugdwerkorganisatie zelf deze afweging maakt.

Het is positief dat het besluit lokale besturen opneemt als mogelijke derde organisatie. In de praktijk is de jeugddienst voor veel lokale jeugdverenigingen een nabij en vertrouwd aanspreekpunt. Vaak zijn het ook lokale besturen die jeugdverenigingen informeren over regelgeving, ondersteuning en integriteitsvragen. Het is daarom logisch dat een jeugdvereniging in bepaalde gevallen bij het lokaal bestuur aanklopt.

Tegelijk moet uitdrukkelijk duidelijk blijven dat het gaat om een mogelijkheid, niet om een verplichting. Het besluit mag daarom niet leiden tot een feitelijke verwachting dat elke gemeente deze rol altijd opneemt. VVSG vraagt om dit ook in de communicatie en het draaiboek helder te benoemen.

2.2.2. Verduidelijk de driedubbele rol van lokale besturen

Lokale besturen kunnen in dit dossier drie verschillende rollen opnemen. Ze zijn zelf aanstellende organisatie voor medewerkers en vrijwilligers in de eigen werking (het gemeentelijk jeugdwerk). Daarnaast ondersteunen ze het lokale particuliere jeugdwerk. Die ondersteuningsrol staat los van de controle en beoordeling van het uittreksel uit het strafregister. Tot slot kunnen ze, wanneer zij dat haalbaar en passend vinden, als derde organisatie advies geven aan jeugdwerkorganisaties. Die drie rollen moeten duidelijk van elkaar worden onderscheiden.

Wanneer het lokaal bestuur zelf aanstellende organisatie is, ligt de controle, beoordeling en beslissing volledig bij het lokaal bestuur. Als ondersteuner van het lokale jeugdwerk vervult het lokaal bestuur een afzonderlijke ondersteuningsrol, los van de controle en beoordeling van het uittreksel uit het strafregister. Wanneer het lokaal bestuur optreedt als

derde organisatie voor een jeugdvereniging, geeft het advies of voert het een controle uit binnen de grenzen van het besluit. VVSG vraagt dat het draaiboek deze drie rollen concreet onderscheidt, zodat verwachtingen niet door elkaar lopen.

2.2.3. Werk privacy, gegevensdeling en dossiervorming concreet uit

Het gaat om gevoelige persoonsgegevens. Het besluit bepaalt terecht dat een uittreksel dat aan een derde organisatie wordt overgemaakt, vooraf door de aanstellende organisatie wordt geanonimiseerd. In de praktijk zal dit alleen werkbaar zijn als het draaiboek zeer concreet aangeeft hoe organisaties dat moeten doen.

VVSG vraagt dat het draaiboek minstens verduidelijkt:

- welke gegevens een jeugdwerkorganisatie wel en niet mag delen met een derde organisatie;
- hoe een uittreksel correct geanonimiseerd wordt vooraleer het wordt gedeeld;
- wie binnen een gemeente toegang mag hebben tot de informatie wanneer het lokaal bestuur als derde organisatie optreedt;
- hoe lang informatie, adviesvragen en eventuele adviezen mogen worden bijgehouden;
- hoe de vernietiging van het uittreksel of de werkdocumenten aantoonbaar en proportioneel gebeurt;
- hoe een aanstellende organisatie na vernietiging kan bewijzen dat de controle werd uitgevoerd;
- hoe een advies kan worden geformuleerd zonder dat het lokaal bestuur de finale beslissing van de aanstellende organisatie overneemt.

2.2.4. Breid de uitzondering uit tot gemeentelijk jeugdwerk en onderzoek meer uniformiteit over sectoren heen

VVSG begrijpt de keuze om voor het jeugdwerk een uitzondering te voorzien voor vrijwilligers jonger dan twintig jaar. Die keuze sluit aan bij de realiteit van het jeugdwerk, waar veel jonge vrijwilligers actief zijn en waar de administratieve belasting in verhouding moet blijven tot de bijkomende bescherming die de controle oplevert.
Die uitzondering moet volgens VVSG ook gelden wanneer een lokaal bestuur zelf jeugdwerk organiseert. Zo worden jonge jeugdwerkvrijwilligers gelijk behandeld, ongeacht de aard van de aanstellende organisatie. VVSG vraagt daarom het toepassingsgebied van artikel 3 van het besluit uit te breiden. Concreet kan na ‘jeugdwerk’ de zinsnede *‘en lokale besturen die jeugdwerk organiseren’* worden toegevoegd; een alternatief is een expliciete verwijzing naar gemeentelijk jeugdwerk.
Lokale besturen werken echter niet sectoraal verkokerd. Zij organiseren of ondersteunen vrijwilligerswerking in jeugd, sport, cultuur, vrije tijd, welzijn, armoedebestrijding en lokale dienstverlenende initiatieven. Verschillende leeftijdsgrenzen of uitzonderingen per sector maken het lokaal moeilijker om een helder, uniform en werkbaar lokaal beleid te voeren.

Voor vrijwilligers jonger dan twintig jaar is de meerwaarde van een systematische controle beperkt, omdat hun uittreksel uit het strafregister in de praktijk doorgaans geen vermeldingen zal bevatten die voortvloeien uit feiten gepleegd als minderjarige.

VVSG vraagt daarom om in de verdere uitvoering en evaluatie na te gaan of de leeftijdsgrens van twintig jaar, waar juridisch en beleidsmatig mogelijk, ook in andere

betrokken sectoren kan worden toegepast. Dat zou de lokale uitvoerbaarheid verhogen, de communicatie naar vrijwilligers en verenigingen vereenvoudigen en de administratieve last beperken.

2.2.5. Voorzie blijvende ondersteuning voor lokale besturen en jeugdwerkorganisaties

De nota aan de Vlaamse Regering stelt dat er geen directe weerslag is op de lokale besturen, maar erkent tegelijk dat er een indirecte weerslag kan ontstaan wanneer meer jeugdwerkorganisaties advies vragen of een controle laten uitvoeren door lokale besturen. VVSG vraagt om die mogelijke impact niet te onderschatten.

Wanneer lokale besturen als aanstellende organisatie of als derde organisatie optreden, hebben zij nood aan duidelijke handvatten, modeldocumenten, een realistische procesbeschrijving en inhoudelijke, pedagogische en visiematige ondersteuning. VVSG vraagt minstens een beslisboom, modelcommunicatie voor jeugdverenigingen, een sjabloon voor adviesverlening, een privacyfiche en een korte leidraad over wat lokale besturen wel en niet kunnen beoordelen. Dit voorkomt dat lokale besturen elk afzonderlijk dezelfde procedures moeten ontwikkelen.
Ook na de implementatie vragen we blijvende inhoudelijke en pedagogische ondersteuning voor zowel aanstellende organisaties als derde organisaties bij de beoordeling. Die ondersteuning kan eventueel worden opgenomen door een organisatie die daarvoor specifiek wordt aangeduid. Los daarvan is blijvende ondersteuning nodig voor lokale besturen en jeugdwerkorganisaties bij de uitbouw van een breder integriteitsbeleid; dat beleid mag niet worden verengd tot de controle van het uittreksel uit het strafregister.

2.2.6. Veranker het draaiboek als praktisch instrument, met betrokkenheid van VVSG

VVSG kijkt uit naar het aangekondigde draaiboek. Dat draaiboek wordt cruciaal voor de praktische toepassing van het besluit. Het moet de regelgeving vertalen naar werkbare stappen voor jeugdverenigingen, erkende jeugdwerkorganisaties en lokale besturen. Het gaat daarbij om één sectorbreed draaiboek, met waar nodig specifieke verduidelijkingen of aanvullingen voor lokale besturen.
VVSG vraagt om betrokken te blijven bij de opmaak en toetsing van het draaiboek, in het bijzonder voor de passages over de rollen van lokale besturen, lokale jeugddiensten, privacy, gegevensdeling, adviesverlening en communicatie naar lokale verenigingen. De rol van derde organisatie kan daarbij algemeen worden uitgewerkt voor de aangeduide derde organisaties, met waar nodig specifieke verduidelijkingen voor lokale besturen. Het draaiboek moet ondersteunend blijven en mag geen bijkomende verplichtingen creëren bovenop het besluit.

2.2.7. Overzicht relevante stappen/traject

- 3 juni 2022: goedkeuring van het decreet over de controle van het uittreksel uit het strafregister voor bepaalde nieuwe medewerkers.
- 1 februari 2023: inwerkingtreding van het oorspronkelijke decreet.
- 2024-2026: evaluatie en voorbereiding van een wijzigingsdecreet met onder meer een driejaarlijkse controle, uitbreiding naar vrijwilligers in jeugdwerk en armoedeorganisaties, een mogelijke uitzondering voor vrijwilligers jonger dan twintig jaar en de mogelijkheid om derde organisaties aan te duiden.

- 26 juni 2026: principiële goedkeuring van het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de controle van het uittreksel uit het strafregister in het jeugdwerk.
- 1 januari 2027: voorziene inwerkingtreding van het wijzigingsdecreet en het besluit.

2.3. Technische toelichting

Het voorliggende besluit concretiseert voor het jeugdwerk de uitvoering van artikel 3, zevende lid, en artikel 4, tweede lid, van het decreet van 3 juni 2022 houdende de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister als vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, te controleren voor bepaalde nieuwe medewerkers, zoals gewijzigd door het wijzigingsdecreet. De wijzigingen gaan in van af 1 januari 2027.

Artikel 2 van het besluit bepaalt dat een organisatie waarvan de hoofdactiviteit betrekking heeft op het jeugdwerk advies kan inwinnen of de controle kan laten uitvoeren door een erkende jeugdwerkorganisatie of door een gemeente. Hetzelfde artikel bevestigt dat de finale beslissing over de mogelijke aanstelling bij de aanstellende organisatie blijft.

Artikel 3 bepaalt dat de controleverplichting niet van toepassing is wanneer een jeugdwerkorganisatie een vrijwilliger aanstelt die jonger is dan twintig jaar. Artikel 5 bepaalt dat de administratie een draaiboek ter beschikking stelt om de toepassing van het besluit te ondersteunen.

3. Advies VVSG

VVSG adviseert positief over het voorontwerp van besluit, mits volgende aandachtspunten in het verdere traject en in het draaiboek worden meegenomen:

- behoud het facultatieve karakter van de rol van lokale besturen als derde organisatie;
- maak duidelijk dat de finale beslissing altijd bij de aanstellende organisatie ligt;
- verduidelijk de driedubbele rol van lokale besturen als aanstellende organisatie, als ondersteuner van het lokale jeugdwerk en als mogelijke derde organisatie;
- werk privacy, anonimisering, bewaartermijnen en dossiervorming concreet uit;
- voorzie praktische modellen en beslisbomen voor lokale besturen en jeugdverenigingen, en blijvende inhoudelijke en pedagogische ondersteuning bij de beoordeling, ook na de implementatie en eventueel via een daarvoor aangeduide organisatie;
- voorzie ondersteuning voor lokale besturen en jeugdwerkorganisaties bij de uitbouw van een breder integriteitsbeleid;
- betrek VVSG bij de opmaak en toetsing van het draaiboek;
- breid het toepassingsgebied van artikel 3 van het besluit uit tot lokale besturen die jeugdwerk organiseren, zodat ook gemeentelijk jeugdwerk onder de uitzondering voor vrijwilligers jonger dan twintig jaar valt en jeugdwerkvrijwilligers gelijke behandeling kennen;
- neem in de verdere uitvoering en evaluatie de vraag naar meer sectoroverschrijdende uniformiteit (jeugd, sport cultuur,…), onder meer rond de leeftijdsgrens van twintig jaar, mee.